

Kdaj, kje in kaj bomo sadili

1. *Kdaj?* Ali jeseni ali spomladi? To je vprašanje, ki je za naprednega sadjarja že rešeno. Ves svet z malimi izjemami se je odločil za jesen. Tudi pri nas se je jesenska saditev že precej udomačila, kar je vse hvale vredno. Jeseni je izbira sadnega drevja po drevesnicah velika. Lahko se dobi prvovrstno drevje, kajti izbirek se odriva na pomlad. Pravčasno jeseni posajeno drevje prej in bolj krepko odžene ter ima takoj prvo leto več prirastka nego spomladi posajeno. To velja posebno za pozno spomladno saditev, ki se zavleče včasih zaradi dolgotrajnega slabega vremena tja do konca aprila ali pa celo v majnik. Edino marelice in breskve bi kazalo v našem podnebjju in v bolj mrzlih krajih saditi rajši spomladi nego jeseni. Prav tako ne kaže jeseni saditi nobenega drevja v težki, vlažni in zaradi tega mrzli ilovnati zemlji.

Da bo pa jesenska saditev res uspešna, jo je treba opraviti o pravem času — torej ne prezgodaj in tudi ne prepozno. Pred 15. oktobrom pri nas ne moremo saditi sadnega drevja, ker ga drevesnice prej ne oddajajo. Če pa do tega dneva ni nikake slane in je poleg tega še mokrotno pa toplo vreme, je še 15. oktober pre zgodnji termin za izkopavanje drevja, ker v tem slučaju še raste in najmlajši prirastek še ni dozorel. Listi so še popolnoma zeleni in še opravljajo svoj važen posel. Ako tako nezrelo drevo izkopamo in mu osmukamo liste, ga jako oslabimo. Količkaj hujši mrzav ga lahko zelo oškoduje ali celo ugonobi. Drevo mora zadeti slana, najbolje večkrat, da se tako naravnim putem polagoma ustavi delovanje listov in pospeši zorenje. Šele tedaj, ko začne listje odpadati, ali ko se da izlahka osmukati, je čas, da se izkop-

lje in čimprej presadi na stalno mesto. Ako se to izvrši proti koncu oktobra ali vsaj do srede novembra, požene drevo še tisto jesen nove korenine, če je le še količkaj toplo in dovolj vlažno, in se tako iznova zveže z zemljo. Čim bolje se to izvrši, tem manjša je nevarnost, da bi jeseni presajeno drevo trpelo od zime in tem lepše bo spomladi odgnalo.

Nasprotno pa je za drevo jako slabo, ako ga sadimo prepozno, da takoj pritisne zima. V tem slučaju ne more pogoniti novih korenin in je za mrzav bolj občutljivo. Zato pa je za tako pozno posajeno drevo zelo koristno, ako pokrijemo zemljo okrog njega z drobnim gnojem, ki varuje, da ne more pregloboko zmrzniti.

2. *Kje?* Kdor hoče saditi sadno drevje, mora najprej določiti prostor, kamor misli saditi. Pri izbiri prostora ste merodajni posebno lega in zemlja. Zavetne ali vsaj ne preveč vetrovne ali ne mrazne, kolikortoliko solnčne, nekoliko višje lege so v naši banovini skoraj povsod ugodne za vsa naša pečkasta in razen marelic tudi za košččasta plemena. Koliko imamo še krasnih leg po brežinskih senozetih, po mejah med njivami ob raznih potih in naposled po bolj obširnih njivah! Nekateri naši sadjarji sicer še vedno mislijo, da sadno drevo ne spada drugam nego v travnato rušo v obližje hiše in gospodarskih poslopij. Kako se čudijo, ako se jim ob raznih prilikah nasvetuje, da bi poskusili posaditi nekaj drevja tudi po njivah ali pa vsaj po mejah med njivami, ker mislijo le na navadne sadne goščave, ki so jih navajeni gledati okoli hiš. Umevno je, da taki sadovnjaki ne spadajo na njive. Saj v takih goščah niti trava ne more rasti, kaj šele poljski pridelki. Drugače pa je stvar, ako posadimo po njivah drevje v vrstah, ki so po 15 do 20 metrov narazen. Pa tudi v vrsti mora

biti 10—12 metrov vsak sebi. Niti senca, niti napota pri oranju, niti oskrbovanje drevja niti nevarnost tatvine niso ovire, ki bi bile upoštevanja vredne. Treba je le pogledati po drugih bolj naprednih deželah, kjer raste na sto in sto tisoče drevja po njivah, ki dajejo tako dvojen pridelek.

Tudi pri nas se je že tu in tam kdo odločil, da je zasadil kako njivico s sadnim drevjem, toda ni mogel strpeti pod drevjem obdelane zemlje, ampak brž je hitel obsejati njivo z lucerno ali pa s travo.

Glede zemlje je treba vedeti, da preveč mokra ali celo močvirna, ali pa preveč suha, prodnata ali skalnata tla niso za sadno drevje. To zahteva pač dobro kulturno zemljo, ki je dovolj globoka, primerno vlažna in dovolj rodovitna. Vsak starejši gospodar že pozna zemljo na svojem zemljišču in že nekako po naravnem čutu ve, kje bo drevje dobro rastle, kje pa zemlja za to rastlino ni ugodna.

3. *Kaj bomo sadili?* Odgovor na to vprašanje je pa najtežji in se ne da obdelati z nekaj stavki. Preden se kdo odloči za sadno *pleme* in za *sorto*, ki jo bo sadil, naj na vsak način temeljito prouči *sadni izbor za Dravsko banovino*, ki ga je določila banska uprava minulo zimo in ki ga je izdalo Sadjarsko in vrtnarsko društvo v prvi številki »*Sadjarja in vrtnarja*«. Kdor še nima tega za vsakega sadjarja prepotrebne navodila v rokah, naj ga nemudoma zaprosi pri banski upravi v Ljubljani, kjer ga bo dobil brezplačno.

Letos so vse drevesnice polne lepega sadnega naraščaja, kateremu so se tudi cene znatno zmanjšale. Zato bi bila velika škoda, ko bi sajenje odlašali na poznejše, boljše čase, kajti vprav s tem, da bomo pridno zasajali sadno drevje, bomo mnogo pripomogli k izboljšanju naših gospodarskih prilik. H.

ga Iz slame spletene preproge operi s slano vodo. Pobledele pisane preproge se poživijo, če jih potrosiš s stolčeno soljo in izbrišeš z vlažno krpo. Tudi potresenje s kislim zeljem pomaga za barvo in vzame nase ves prah.

Nevarnost jesenske paše na deteljiščih

(Pomoč proti napenjanju.)

Jesenski čas je za govejo živino, ki je drugače vse leto navezana na hlev, v toliko ugoden, ker ji prosto polje omogoči nekaj tednov pregibanja na svežem zraku in tečno pašo. Travniki, na katerih se je po košnji otave ruša zopet zarasla, ji nudijo sočne zelene trave, njive pa mlado deteljo ali lucerno, ki se je ne izplača več kositi, ostala neobdelana zemljišča pa nekaj plevela, ki ga živali rade žro. Zato so vsi ti prostori primerni za jesensko pašo.

Paša je pri živinoreji vsekakor mnogo boljša in cenejša, ker si živina sama poišče tisto krmo, ki ji najbolj prija, pri tem pa prihrani živinorejcu delo za spravljanje krme, seno pa prištedi za zimo. Ni omalovaževati niti gibanja na svežem zraku, ki okrepi živino za tisti čas, ko bo morala mesece in mesece preždeti v zatohlem hlevu, privezana na jasl. Doba, ko se govedo naskače in nasiti na jesenski paši, je za njo toliko vredna, kolikor za uradnika dopust, ki ga preživi v letovišču ali na planinskem potovanju potem, ko je vse leto presedel v pisarni. Jesenska paša je torej hlevski živini zlasti iz zdravstvenih ozirov neobhodno potrebna, zato ji te nikar ne smemo kratiti.

Toda tudi pri jesenski paši nastopajo za govedo nevarnosti, ki jih moramo skušati preprečiti, da ne utrpimo škode. *Zlasti nevarna je paša na mladi detelji in lucerni*, ker pogosto povzroča napenjanje in celo pogin živali. In vendar je ravno taka paša najbolj izdatna, ker nudi v svoji krmi živalim največ beljakovin.

Da se obvarujemo škode po napenjanju, je najti način, kako je primerno pasti na takih zemljiščih, da izvlečemo iz njih čim več koristi. Vedeti pa moramo, da je za to bolezen najbolj nevarna rosna, s pajčevino preprežena mlada detelja, nadalje strnišče, na katero je slana padla; sestradana živina, ki prav požrešno žre, je najbolj podvržena napenjanju. Nevarna je tudi sparjena detelja;

če se je lačna žival nažre in nato napije vode, tedaj je napenjanje skoraj gotovo.

Lačne živine ne ženimo na deteljišče.

Najprej naj si v hlevu potolaži prvo lakoto s senom ali rezanico; lahko jo pa tudi prej nekoliko napasemo na travnikih, potem šele pride na deteljišče, ki se je med tem osušilo od rose. Tu moramo paziti, da nobena žival prehlavno ne žre detelje. Če pa opazimo, da je katero že začelo napenjati, jo takoj spravimo z nevarnega zemljišča. Ne sme pa teči, ker ji to škoduje. Na bližnjem travniku se bo kmalu umirila in napenjanje bo prenehalo.

Upoštevati je tudi naslednja navodila: V vetrovnih dneh ne pasimo živine proti vetru, ampak bolje jo je držati v kakem zavetju ali na bolj zavarovanih zemljiščih. — Od dežja mokra in od rose vlažna detelja je najbolj nevarna. — Detelja v polnem cvetju je manj škodljiva, še manj pa suha detelja, ki jo je slana osmodila. — Detelja, napadena po glivicah (plernjiva), zelo pospeši napenjanje. — Celo jesensko pajčevino, ki pokriva njive, smatrajo za nevarno. — Ob vlažnem vremenu je bolje pasti po gričkih, četudi je paša bolj pičla, nego v nižavah. — Nekatere živali so napenjanju bolj podvržene, bodisi da prehlavno žro, bodisi da je njih telo bolj občutljivo za to bolezen. Tudi od tega je odvisno, kako so živali navajene na pašo na deteljiščih. Vzlic vsej previdnosti pa nastopi tupatam napenjanje, ki mu ne najdemo vzroka.

Lažji način napenjanja je ta, če je napet le vamp, kar se opazi na levi strani ob lakotnici. Če koža še ni napeta, tedaj napenjanje navadno kmalu preide. Živinčetu pomagamo s tem, da ga postavimo s prednjima nogama višje, mu vtaknemo v gobec slamnato vrv ter ga na ta način prisilimo rigati. Levo lakotnico pritiskamo večkrat z roko, da se plini odstranijo. Na trebuh mu privežemo vrečo, ki jo polivamo z mrzlo vodo. Pri lažjem napenjanju navadno to pomaga.

Pri hujšem napenjanju, ko je leva lakotnica že popolnoma zalita, moramo žival previdno voditi v hlev. Tu posku-

simo odstraniti pline s *požiralnikovo cevjo*, ki jo vtaknemo skozi gobec in požiralnik v vamp. Da tu ne zaide v krmo, ampak da sega samo do vetrov, postavimo žival, ko ji vtikamo cev, s prednjima nogama nekoliko višje.

Med domačimi zdravili se je dobro obnesla *apnena voda*, ki si jo pripravimo na ta način: V steklenico natrosimo do četrt prostornine ugašenega čistega apna in dolijemo nanj vodo. Oboje dobro zmešamo in pustimo stati. Apno se sesede na dno. Čisto apneno vodo odlijemo v drugo steklenico ter je nato vlijemo živali v gobec. *Nikdar ne vlivati vode z apnom vred.* Apnena voda ima to lastnost, da vsrka pline v vampu in ustavi njih nadaljnjo proizvodnjo. Tudi redka raztopina salmijakovega cveta doseže isti učinek. — Kot dobro sredstvo priporočajo tudi na drobno zrezano čebulo. Od te vzamemo dobro pest, jo stisnemo v svalek ter jo vtaknemo živali v požiralnik, kakor daleč pač moremo.

Pri nevarnem napenjanju moramo vsako zdravljenje čim bolj pospešiti, kajti plini v vampu se zelo hitro razvijajo. Kmalu se začne napenjati tudi desna stran trebuha, žival težko diha z odprtim gobcem, pritisk vampa na vse strani telesa je vedno hujši. Žival leže ali pade, vamp ji počí in žival pogine.

Tako daleč seve ne sme priti. Zadnje sredstvo je *trohar*, čigar uporaba je itak znana vsakemu kmetu. Ob času jesenske paše naj bo to orodje vedno pripravljeno na takem mestu, da ga lahko vsak hitro najde. Večkrat je namreč rešitev živinčeta odvisna od nekaj minut. Pri nas, kjer imamo večinoma le male kmete, ga imajo navadno vse zadruge, pa tudi trdnjše posestniki. Pri zadrugah bi morali vsi člani vedeti, kje se ta priprava v potrebi najde.

S trokarjem vbodemo napeto živinče skozi kožo v vamp v lakotnico na levi strani nekoliko zadaj za zadnjim rebrom. To mesto leži sredi med kolkom in zadnjim rebrom ter je pri napenjanju najbolj izbočeno. Pred vbodom razkužimo trokar in mesto vboda. Ost noža obrnemo tako, da bi pri podaljšanju prišla na dan

sredi telesa pod vampom. Pri tem moramo paziti, da nas žival ne brne z levo nogo, kajti govedo zadene lahko z nogo precej daleč v stran. Ker treba s trokarjem precej močno vbosti, da predremo kožo, je najbolje z levo roko usmeriti trokar, z desno pa močno udariti po držaju. Tako gre najlažje do vampa. Nato izderemo bodalo, nožnico pa pustimo tako dolgo v vampu, dokler uhajanje plinov popolnoma ne preneha. Ko pride tudi nožnica ven, razkužimo rano in pustimo žival nekoliko dni v hlevu ob lahki krmili, da se opomore. Rana se kmalu zaceli in tudi govedo ozdravi brez kvarnih posledic. Trokar očistimo, namažemo z mastjo ter spravimo zopet na kraj, kjer je takoj pri rokah.

Če nimamo na razpolago trokarja, si v veliki sili lahko pomagamo z *navadnim nožem*, ki ga zabodemo na označeno mesto in v rani obrnemo po strani, da plini lahko uhajajo. Če pa tudi to odpove, nam ne preostane drugega kakor žival zaklati v sili. Tedaj jo pa moramo takoj spraviti iz hleva in jo očistiti črevesja, drugače se hrana iz vampa razlije po mesu in ga napravi neužitnega. Sicer je pa meso uporabno.

V novejši dobi so iznašli novo *pravo* proti napenjanju, ki se je tudi precej dobro obnesla: to je *gobčni odpiralč*. To pripravo vtaknemo v gobec od leve ali desne strani, potem jo obrnemo tako, da leži po sredi gobca in jo trdno privežemo za rogove živali s pomočjo vrvi, ki jo pritrdimo v ušesca poleg držajev. Nato odpremo gobec s pomočjo verige, ki jo v ta namen potegnemo naprej, vsled česar se raztegneta oba locna in ž njima vred tudi gobec. Da ostane gobec odprt, priprnemo verigo na vmes ležeči konec držala. Ko smo gobec odprli, je glavni namen dosežen. Živali se začne izpahovati in strupeni plini začnejo uhajati skozi gobec na prosto. Med riganjem živali tudi izbljujejo krmo.

Požiralnikovo cev, trokar in gobčni odpiralč bi morala imeti vsaka kmetijska zadruga in vsaka občina, da celo vsaka vas s potrebnim navodilom vred, da se prepričijo nesreče pri naši živinoreji.

Krmi živino redno

Redno krmljenje pripomore zelo mnogo, da živina pokladana ji krmila dobro izkorišča. Ne pa tako neredno krmljenje, četudi se živini krmijo dovolj redilna krmila v zadostni množini. Ako torej hočeš, da bo živina donala čim več koristi za krmila, ki jih ji pokladaš, krmijo redno ob določenem času z dobro pripravljenimi krmili po naprej določenem redu.

Krmi živino vedno ob določeni uri. Redno prebavo in dobro izrabo krme pospešujemo najbolj, če krmimo živino o pravem času in ako ima živina tudi pravočasno zopet mir. Krmimo pa dvakrat ali trikrat na dan. Vedno bolj prodira mnenje, da je bolj naravno in zaradi tega tudi bolj pravilno dvakratno nego trikratno krmljenje na dan. To nam zlasti dokazuje tudi živina, ki se na dobrem pašniku dobro in do sitega napase dvakrat na dan, zjutraj in zvečer, drugače pa miruje. To opazujemo lahko pri domačih pa tudi pri divjih živalih (jelen, srna, divja koza itd.). Pri dvakratnem dnevnem krmljenju pokladaj krmila, n. pr. od 6—8 in od 18—20, torej krmi vsakih 12 ur. To prija zlasti prežvekovalcem. Njih želodec je tako ustvarjen in urejen, da lahko sprejme v sebe velike množine krmil naenkrat in jih potem med daljšim mirovanjem v redu prežveči in prebavi. Zato pa se brezpogojno priporoča dvakratno krmljenje na dan. Tudi če molzemo mlečne krave opoldne, krmimo jih le dvakrat na dan, toda takrat dobro in popolnoma do sitega. Na splošno je trikratno krmljenje manj uspešno tudi zategadelj, ker navadno pri trikratnem krmljenju živine ne nakrmimo dovolj. Pri trikratnem krmljenju na dan začni krmiti živino ob 5, 11 in 18. Dvakratno krmljenje na dan prija pred vsem prežvekovalcem, goveji živini, ovcam in kozam. Od samo tri- ali dvakratnega krmljenja moramo izvzeti le prav mlade živali v prvi dobi njih življenja. Pri pitalni živini, zlasti pri pitalnih prešičih, ki potrebujejo za pitanje obilo miru, dosežemo z dvakratnim dnevnim krmljenjem boljše uspehe. Ne-

obhodno potrebno pa je, da nakrmimo živali pri vsakokratnem krmiljenju do sitega.

Pripravljanje krmil. Seno, otavo in druga podobna krmila dobro pretresi, da pojde ves prah iz njih, preden jih spraviš v hlev. Mnogo prahu in raznih glivic je posebno v letošnjem senu, ki je trpelo mnogo pri sušenju in stavljanju zaradi neugodnega vremena. Z dobrim pretresenjem takšnih krmil že v skednju ali drugem prostoru preprečimo, da se ne zanese in napolni hlevski zrak pri krmiljenju s prašom in da ne povzroča prašna kрма draženje sopil pri živali.

Načeloma pokladamo vsa obimovita krmila (seno, otavo itd.) cela ali dolga. Rezati obimovita krmila ima le tedaj pomen, če hočemo živali prisiliti, da kakšno drugo krmilo dobro prežvečijo, n. pr. konje, da dobro prežvečijo oves, krave pa oljne tropine. Mnogokrat smo prisiljeni napraviti rezanico, če hočemo krmili dobra in slaba krmila skupaj, n. pr. seno in slamo. Drugače pa rezanje krmil v rezanico nima pravega pomena. Pokladaj vsa krmila *suha*, ker takšna krmila živali bolje prežveči in naslini. Tudi močna krmila (otrobi, žitni zdrob, oljne tropine itd.) pokladajmo suhe, da jih živali bolje naslini in prebavi. Če so oljne tropine tako suhe, da se je bati, da jih živali pri krmiljenju razpihajo, potem jih šele pomešajmo med rezanico, ki smo jo prej navlažili. Nikdar pa ne namakajmo močna krmila naravnost z vodo, ker potem jih živali toliko manj žvečijo in slabše prebavijo. Močno krmilo pokladaj vedno vsaj še toliko suho, da je žival prisiljena žvečiti ga in dobro nasliniti. Nikdar pa ne smemo močnega krmila krmili živali v obliki napoja (pomešano med vodo), ker potem se najslabše izrabi.

Pokladanje krmil. Pokladaj vsa krmila, ki jih krmiš ob vsakokratnem krmiljenju, po določenem režu. Prežvekovalcem pa tudi konjem pokladaj najprej močna krmila, katerim primešaj tudi sol in klajno apno. Ob začetku krmiljenja so prebavni sokki najbolj zgoščeni in zaradi tega je tudi izraba močnih krmil najboljša. Za močno krmo pridejo na vrsto

korenje, krmska pesa, repa, ki jih tik pred krmiljenjem zrežemo in jim lahko primešamo tudi nekoliko rezanice. Po teh krmilih, ki nadomeščajo pozimi zeleno krmo, krmimo šele seno, otavo in slednjič slamo. Vedno pa daj sledeče krmilo v jasli šele tedaj, ko je prejšnje že popolnoma pojedla iz jaslí. Tudi če pokladaš živali samo seno, razdeli tudi za vsako žival namenjeno seno v dva, ali tri dele in daj ji nadaljnji del sena šele potem v jasli, ko je prejšnjega že pojedla. Tako dosežeš, da žival bolj počasi in raje žre, da krme ne izbira in razmetuje, da je ne ugreje z dihanjem in ne zmoči s slinami, s čemer jo napravi neokusno in jo potem le nerada ali sploh ne žre. Živali napajaj nekoliko pred dokončanim krmiljenjem s senom. Vprežnim konjem privoščí pri vsakem krmiljenju 2 do 2 in pol ure, volom pa vsaj 3 ure počitka. Na splošno pa je treba zlasti pri prežvekovalcih računati s tem, da imaj dovolj časa za prežvekovanje.

Kako oslajamo vinski mošt

Banska uprava je na temelju § 2. zakona o vinu in pravilnika k njemu izdala obče dovoljenje za slajenje vinskih moštov od letošnjega slabo dozorelega grozdja. To dovoljenje je pa omejeno na sledeče pogoje: Sladiti se sme samo vinski mošt, nikdar pa ne vino. Na 100 litrov mošta je dovoljeno dodati kvečjemu do 4 kg rafiniranega sladkorja.

V boljših vinskih legah Ljutomer—Ormož—Pekre se sme povečati sladkoba mošta do največ 19 stopinj po moštni tehtnici; Slovenske gorice, Haloze, Razvanje, Fram, Lendava do največ 18 stopinj in v ostalih vinskih okoliših do 17 stopinj. Končno mora vsak vinogradnik, ki je svoj mošt sladil, potom svoje občine in okrajnega načelstva predložiti pismeno prijavo v dvojniku po obrazcu, kakor je predpisano po pravilniku. Najstrožje je prepovedano sladiti mošt od samorodnic, čistih ali v mešanici z domačimi sortami vinske trte.

Pri napravi tropinščnice — petiote — malega vina, ki je dovoljena samo za

lastno domačo uporabo vinogradnika, je vsakršno slajenje prepovedano. Na takem sadu mora biti napis: »Tropinščenica — ni za prodajo.«

Uporaba sladkorja za pomnoževanje in potvorbo mošta ali vina je seve prepovedana. Slajenemu vinskemu proizvodu ne smemo dodajati vinske ali citronove kisline. Tudi uporaba karamela (žganega sladkorja) za barvanje vina je prepovedana.

Kdor hoče torej sladiti premalo sladki mošt, se mora držati tu navedenih predpisov pravilnika. Ko je mošt začel kipeti, nalij v manjšo kad vročega mošta in v njem raztopi določeno količino sladkorja. To raztopino vlij v sod ali v kad ter jo temeljito zmešaj z ostalim moštom. Tako oslajeni mošt bo hitro pokipel.

Gospodarske vesti

Denar

g *Ljubljanska borza*. Na ljubljanski borzi je bilo v zadnjem tednu le malo prometa. Inozemske valute so bile v glavnem stalne izvzemši dolar in angl. funt, ki še vedno padata. Na borzi so brez 28.5 ažijski plačevali: 1 angl. funt 176.50 Din, 1 amer. dolar 36.84 Din, 1 holandski goldinar 23.13 Din, 1 nemška marka 13.65 Din, 1 švicarski frank 11.11 Din, 1 avstrijski šiling 8.75 Din, 1 belgijski belga 8 Din, 1 italijanska lira 3.01 Din, 1 francoski frank 2.24 Din, 1 češka krona 1.70 Din, 1 grška drahma 0.40 Din.

Živina

g *Ptujski živinski sejem*. Na zadnji sejem 3. t. m. je bilo prignano mnogo živine, kar je umljivo z ozirom na ta glavni jesenski sejem. Zr.1 pa kupčije je bilo malo, ker primanjkuje krme, se bolj pa denarja. Prigon je znašal 291 krav, 109 telic, 170 volov, 35 bikov in 156 konj, skupaj 761 glav; prodanih pa je bilo le 276 glav. Cene so bile nizke: krave po 2—4 Din, telice 2.50—4.50 Din, biki 2.50—4 Din za kg žive teže; konji po kakovosti od 600—3200 Din. 12 konj je bilo prodanih v Avstrijo. — *Praščiji sejem* je bil 4. t. m. dobro založen. Nanj so pripeljali 277 odraslih

praščičev in 168 pujskov, skupaj 445 rilcev. Tudi tu je bila kupčija slaba, kajti kmetje so prodali komaj 138 glav. Tudi cene so nekoliko padle; za kg žive teže po 6.50—7.50 Din, pujski, stari 6 do 12 tednov po kakovosti od 100—275 Din.

g *Mariborski živinski sejem* 26. sept. je bil od kmetovalcev dobro obiskan, saj je bilo nanj prignanih 777 kosov živine, in sicer: 11 konj, 16 bikov, 250 volov, 477 krav in 8 telet. Prodanih je bilo 406 glav, od teh 12 za izvoz v Italijo. Povprečne cene so bile sledeče: debeli voli 3.75—4.25 Din, poldebeli voli 2.50—2.75 Din, vprežni voli 2.75 do 3.25 Din, biki za klanje 2.50—3.75 Din, klavne debele krave 2.25—3.50 Din, plemenske krave 1.75—2.75 Din, krave za klobasarje 1.75—2 Din, molzne in breje krave 3—3.25 Din, mlada živina 3.50—4 Din, teleta 5.50—6.50 Din za kg žive teže. — Mesne cene so bile sledeče: volovsko meso I. vrste 10 do 12 Din, II. vrste 8—10 Din, meso bikov, krav in telic 5—7 Din, telečje meso I. vrste 10—14 Din, II. vrste 8 do 10 Din, praščije meso sveže 10—16 Din.

g *Mariborski praščiji sejem* dne 6. oktobra. Pripeljali so 456 praščičev. Cene: mladi praščiči 5—6 tednov stari 80 do 100 Din, 7—9 tednov stari 120—160 Din, 3—4 mesecev 200—250 Din, 5—7 mesecev stari 350—440 Din, 8—10 mesecev 450—520 Din, 1 leto stari 580 do 650 Din. Kilogram žive teže 6—8 Din, mrtve teže 10—10.50 Din. Prodanih je bilo 167 praščičev.

Cene

g *Žitno tržišče*. Na žitnem tržišču se opaža popolno mrtvilo. Ponudb je malo, ker kmet prodaja le ono, kar mora, da zadosti najnujnejšim potrebam. Pa tudi odjem je zelo majhen, zlasti kar se tiče Slovenije. Izvoza ni. Cene pšenice in moke popuščajo. — Na ljubljanski blagovni borzi so bile naslednje ponudbe za pšenico v vagonških množinah postavljeno na vsako slovensko postajo, plačljivo v 30 dneh: baška, nova 79-80 kg, težka po 150—152.50 Din za 100 kg; baranjska 78-79 kg 142.50—145 Din; srem-

ska 78-79 kg 147.50—150 Din; koroza 112.50—115 Din; moka baška >0< 260 do 265 Din, banatska >0< 295—300 Din. — Pšenica in moka sta precej padli, medtem ko se je koroza popravila v ceni.

g Lesno tržišče. Lesna kupčija se je v zadnjih tednih zelo zboljšala in je splošno precej povpraševanja po blagu, zlasti po podnicah in po neobdelanih plohih za izdelavo vagonov. Cene so v glavnem ostale nespremenjene: deske (smreka, jelka) 12—14 cm, I. II. III. vrste 350 do 370 Din za franco vagon nakladalne postaje. Bukove deske sirove, neobdelane I. II. III. vrste 450—480 Din. Bukova drva 10—13 Din 100 kg franco nakladalna postaja. Oglje vilano 40—45 Din za 100 kg franco vagon Slovenija.

g Hmeljsko tržišče. Na hmeljskem tržišču v Žalcu je nastopila stalnost. Kupčije se sklepajo sicer polagoma, toda neprestano po neizpremenjenih cenah 65—70 Din kg. Mnogo letošnjega pridelka je že prodanega in tudi odvzeta. — Bolj mirna je kupčija v Petrovcu v Bački, kjer je bilo le nekaj blaga prodanega po 70 Din kg. Pričakujejo pa zboljšanje cen, ker imamo od 1. t. m. boljše trgovinske odnošaje z Nemčijo — Na Češkem so cene hmelja naglo in občutno padle, zato je češkoslovaška vlada dala hmeljarjem kratkoročna posojila, da lahko čakajo na zboljšanje cen.

Najnižja točka v svetovni produkciji je bila sredi leta 1932. Po podatkih, ki jih je izdala Zveza narodov o svetovni produkciji in cenah leta 1932, je padla svetovna produkcija hranil in sirovin od 98 na 94 (1925 do 1929 je 100), kmetijska produkcija od 103 na 102, nekmetijska produkcija od 86 na 73, industrijska produkcija pa od 90 na 77. Obenem je padla svetovna trgovina od 93 na 80. Leta 1932 je bilo prvo leto, ko je tekoča produkcija bila enaka potrošnji in zaloge niso narasle. — Padeč cen v zlatu je padal od leta 1931 do srede leta 1932. Zaradi lozanske konference so cene poskočile, kasneje pa so cene še padale tja do marca letos. Prevelika je razlika med cenami na drobno in na debelo.

Pravni nasveti

Živinoгонja po gozdu. I. R. Š. — Poleg Vašega gozda ima sosed parcelo, zasajeno z mladimi smrekami, ki jo je v zadnjih letih začel uporabljati kot pašnik. Ta parcela leži ob občinski poti. Kljub temu pa sosed ne žene svoje živine na pašo po občinski poti, ampak po poti, ki pelje skozi Vaš gozd in ki jo ljudje uporabljajo kot pešpot. Živina se po gozdu raztepe, tako da spotoma popasejo krave vsa mlada drevesca. Vprašate, kako bi to sosedu zabranili? — Tudi če bi sosed v zadnjih 30 letih stalno gonil živino po Vaši poti skozi gozd, ni mogel priposestvovati služnostne pravice živinoгонje po gozdnem potu. Za služnostno pravico pota ali živinoгонje po gozdovih zahteva postava, da oni, ki si to pravico lasti, dokaže, da je njegov posestni prednik to pravico priposestvoval leta 1854, ali pa, da je ta pravica služnosti pota itd. po gozdu ustanovljena s kakšno listino n. pr. oporoko, sodbo. S samo 30letno uporabo se ne more priposestvovati nobene služnostne pravice pota po gozdovih. Svetujemo Vam, da sosedu odločno poveste, da ne pustite delati škode. Če bi to ne pomagalo, ga morate pač tožiti na priznanje, da nima pravice do pota in na povračilo po živini storjene škode. To tožbe ne morete izgubiti in bo sosed moral trpeti vse pravdne stroške.

Vknjižena dota. R. D. N. Poročili ste se s posestnikovim sinom, kateremu je oče izročil posestvo, sebi pa pridržal dosmrtno gospodarstvo. Doto ste izročili možu, ki jo je vknjižil na posestvo, dočim se je denar porabil v gospodarstvu. Čez tri leta Vas je oče moža pognal s doma in sedaj živite z možem in otroci v tujini, tast pa dela čez dalje več dolga na posestvo. Vprašate, če lahko zahtevate od tasta, ki je dosmrtni uživalec posestva, obresti od Vaše dote. — Važno je, pod kakšnimi pogoji ste izročili svojo doto svojemu možu. Če se niste nič posebnega dogovorili, potem ima Vaš mož pravico do obresti, dokler Vaš zakon traja. Oče Vašega moža pa sploh nič ni prejel in zato od njega nič ne morete terjati. Oče Vašega moža, kot dosmrtni gospodar ne more napraviti nikakih dolgov, ki bi se mogli na posestvu vknjižiti brez privolenja lastnika.

Vojnica. F. R. R. V avstro-ogrski vojski ste služili tri leta. Par mesecev pred vojno ste izgubili nogo in postali civilni invalid. Sedaj ste prejeli nalog za plačilo vojnice. Vprašujete, če ste dolžni plačati. — Ker ste za vojaško službo nesposobni, ste dolžni plačevati vojnico do 50. leta starosti.

Sporno blato. P. G. M. K. Pred 11 leti ste kupili posestvo na sodni dražbi. Ob eni strani posestva meji občinska pot. Ob tej poti je na Vaši strani neka luža, v katero ob dežju nanese voda blato z občinske poti.

To vodo in blato iz luže si lasti Vaš mejaš. Vode iz luže Vi mejašu ne branite, pač pa ne dovolite, da iz luže odvaža blato. Radi tega vam sosed grozi s tožbo. Kdo ima prav? — Če ste kupili posestvo na sodni dražbi in v zemljiški knjigi ni bila vključena pravica mejaša do blata iz luže na takrat prodanem posestvu niti ni pri prodaji na licu mesta sodnik kupce opozoril na to služnostno pravico, potem ste Vi v zapuanju na javro zemljiško knjigo kupili posestvo brez bremen in proti vam sedaj ne more mejaš uveljaviti svojo, čeudi drugače priposestvovano pravico do blata. Če ste pa pri javni dražbi vedeli, da mejaš za sebe uporablja blato iz mlake, potem mu to lahko prepoveste samo, če si te pravice s 30 letno javno in nemoteno uporabo še ni priposestvoval. — Morda pa blato res ni vredno tožbe?

Spor med sosedi. S. U. M. Imate njivo tik sosedove hiše. Sosed vam dela škodo na njivi s kokoši, živino, prašičih in tudi sam hodi preko njive v vsakem vremenu in brez ozira, če je njiva posejana ali prazna. Vedno se prepirate, pa vse nič ne pomaga. Če daste škodo precentiti, vam sosed drugi dan napravi še večjo. Sodišče vam svetuje, da se zaradi škode poravnate, pa si že poskusili, pa je vse zastoj. Kaj storiti? — Zakaj vam dela sosed škodo? Ali si morda lasti pot preko njive, ki jo Vi ne dovolite? Če je to slučaj, morate ugotoviti, če si sosed poti preko njive s 30 letno uporabo ni že priposestvoval. — Če pa ni to slučaj, če vam sosed kar tako dela škodo, potem dobro premislite, če morda Vaša živina itd. sosedu na drugem kraju ne dela škode. Kajti tožba z Vaše strani bi takoj izzvala novo tožbo mejaša proti vam. Vsa škoda najbrž res ne bo tako velika, da bi se splačalo razburjanje, ki vam ga povzroči pravda.

Dolžnost pogozdovanja gozda. J. M. Ob izročitvi posestva si je tast izgovoril obširno parcelo gozda, in sicer samo za sekanje potrebnih drv. Vsako leto je nekaj izsekal, tako da je sedaj parcela popolnoma izsekana. Davke plačuje prevzemnik. Sedaj gozdar poziva prevzemnika, da mora gozd na novo zasaditi. Prevzemnik se pa temu upira in je mnenja, da mora gozd zasaditi tisti, ki ga je izsekal, torej tast. Ali ima prav? — Postava ukazuje, da mora vsak posestnik gozda pogozditi poseko takoj, najdalje pa v treh letih po opravljeni sečnji, kolikor mu ni dana dovolitev za krčenje odnosno za izpreminjanje gozda v drugo vrsto kulture. V izjemnih, posebno opravičenih primerih sme oblastvo podaljšati triletni rok največ za dve leti. Če posestnik gozda ne izvrši pogozdovanja v odrejenem roku, mora izvršiti okrajno načelstvo pogozdovanje na posestnikove stroške. V gorajem primeru bo moral vsekakor po-

gozditi gozd prevzemnik, ne pa tast, ki si je izgovoril samo pribodjšek, ne pa tudi dolžnost pogozdovanja.

Opuščena struga. A. M. Pred 6 leti se je ustanovila vodna zadruga za osuševanje travnikov. Ta zadruga je dala napraviti novo široko in globoko strugo, tako da je stara struga postala nepotrebna. V vseh teh letih je bila ta stara struga suha. Vsed tega ste Vi to strugo na svojem zemljišču zasuli. Sosed vam grozi s tožbo, češ, da bo to škodovalo pri nalivih njegovemu travniku in zahteva, da strugo zopet izčistite. — Po Vaši skici in Vašem opisu bi mogel sosed le tedaj od vas zahtevati zopetno izčiščenje stare struge, če bi dokazal, da samo zaradi zasute stare struge postaja njegov travnik močvirjen. Če pa je močvirje na sosedovem travniku posledica neizčiščenega potočka, ki teče ob sosedovem travniku, potem se vam tožbe ni bati. Po skupnem ogledu, upajmo, bosta kot uvidna moža že našla pravo rešitev.

Divji zakon. C. L. Ako se dotična dva na tak način obnašata, da vzbujata javno pohujšanje, jih prijavite žandarmeriji. Sami pa nikar ne pišite kakšnih prijav, da ne bo nazadnje prišlo do kakšne tožbe zaradi žaljive ali obrekovanja proti vam.

Šivilja. J. B. Od mladosti ste šivilja in se s tem delom preživljate. Nikdar niste imeli obrtnega dovoljenja. Pred desetimi leti so vas klicali na okr. glavarstvo, kjer so vam radi vaših skromnih razmer dovolili, da smete šivati brez obrtnega lista in da smete imeti eno vajenko, ki naj vam pomaga pri gospodinjstvu, v prostem času pa naj se uči šivanja. Pred kratkim ste bili ovađeni. Orožniki so vas pozvali, da obrt prijavite, ker da drugače ne smete šivati, niti imeti vajenke. Kaj storiti? — Ne bo pomagalo drugega, kakor da se ravnate po naročilu orožnikov in da si izposlujete od okr. načelstva (glavarstva) dovoljenje za izvrševanje šiviljske obrti. Drugače vas lahko kaznujejo zaradi nedovoljenega izvrševanja obrti. Predpisi obrtnega zakona so zelo strogi.

Občinska podpora. C. K. Občina vam je obljubila neznačno mesečno podporo, a vam je redno ne izplačuje. Prosili ste za povišanje, pa brez uspeha. Hiralnico pa je pripravljena plačati, čeprav bi mnogo več plačala. Kaj storiti? — Če si ne morete drugače pomagati, vam ne kaže drugega, kakor da greste v hiralnico. Morda bo potem, ko bo morala večje zneske plačevati, občina le uvidela, da bi bilo za njo boljše, da vam redno izplačuje podporo, ki je manjša, kakor pa oskrbovalnina v hiralnici.

Nakupovanje kož. M. D. V. Za dgovoljenje nakupovanja svinjskih in govejih kož od kmetovalcev, ki koljejo doma, se obrnite na okrajno načelstvo.